

CAMPANET

publicació de l'O.C.B.

JULIOL-AGOST 1989

Núm. 45

ANY VII

EL BAR SOL HA TANCAT

SUMARI

Editorial. Noticiari. Cartes al Director. Dues campaneteres a la Gran Bretanya. Activitats de la tercera edat. El BEC informa. De jove a jove: Orquestrina d'Algaida. El Bar Sol ha tancat. Campanet a les rondalles mallorquines: Na Pontons. Conversa amb madò Joana "Verdura". Bregues de cans. Campanet a la Gran Enciclopèdia de Mallorca. M.S. Oliver en el 125è aniversari del seu naixement. A favor de Radio Mediterrània. En Tomeu Bestard, un afeccionat a les carrers de cotxes.

"CAMPANET"

Revista Bimestral

Edita: Obra Cultural Balear
Delegació de Campanet

Equip de redacció:

Joan Blades Crespí
Damià Ferrà-Ponç
Maria Antònia Juan
Francisca Bisquerre
Tomeu Martorell
Jaume Morell Pons
Jaume Ordines
Damià Pons i Pons
Biel Reinés Sastre
Catalina Vilanova
Miquel Vives Mascaró

Administració i publicitat:

Biel Reinés Sastre

Fotografia:

Damià Ferrà-Ponç
Pere March Mascaró
Jaume Nadal Ripoll
Damià Pons i Pons

Disseny:

Joan Martorell

Impressió:

Apòstol i Civilitzador
Petra

Dipòsit Legal:

P.M. 659/1982

Domicili:

Plaça de Son Bordoí,
10, 2on. Tf.: 516227

Portada: Jaume Nadal Ripoll

Els articles d'aquesta
revista expressen únicament l'
opinió dels seus autors.

Preu: 110 pessetes.

- Fora Son (de les 9 a les 10 hores).
- Tertúlia (de les 10 a les 11).
- Radiodiari (a les 13'30 i a les 19'30)
- Total Quatre (de les 15 a les 17 h.).
- Area mediterrània (de les 17 a les 19 h.).
- Qüestions de llengua (de les 19 a les 19'3 h.).

Tot Gust

la tenda de moda

INCA CENTRO AUTO, S.A.

CONCESSIONARI OFICIAL

OPEL

GM

AVDA. D'ALCÚDIA, 73

TELÈFONS

RECANVIS I TALLER 50 50 21

VENDES 50 34 86

INCA

ADOMAR

ALTA FIDELITAT DIGITAL

JOAN MARTORELL MARTORELL
CAMER PETERSON - S. R. - TEL. 51.62.27
CAMPANET

ESPECIALITAT EN MUNTATGES D'EQUIPS DE MÚSICA D'ALTA FIDELITAT DIGITAL PER:
CAFÈS, PUBS, VIVENDES I COTXES. DES D'UN SIMPLE ALTAVEU A L'EQUIP MÉS
COMPLET DE MÚSICA, LECTORS DE COMPACT DISC, PLETINES, EQUALITZADORS,
PREVIS, MESCLADORS, ETAPES DE POTÈNCIA, ALTAVEUS DE DUES I TRES VES,
BADIO I SUB-BADIO.

Editorial

El Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa --15 anys lluitant pel medi ambient-- ha llançat una Campanya per una Moratòria Urbanística. Es pretén sensibilitzar la població sobre la greu situació urbanística actual i la degradació dels espais naturals com a conseqüència de la proliferació d'urbanitzacions, la majoria de vegades ben poc estètiques.

Aquesta campanya, amb el lema PER UNA MALLORCA DIGNA, PROU D'URBANITZACIONS, ha estat divulgada a través d'un full informatiu del que se n'ha fet un tiratge de cent mil exemplars.

La nostra revista vol adherir-se plenament a la campanya en la mesura que creiem que ja se n'han comesos massa d'atemptats contra el medi ambient illenc i perquè estam convençuts que si no s'adopten mesures proteccionistes d'immediat el futur que ens espera és ben poc satisfactori.. Mallorca no pot esser concebuda com un solar l'únic objectiu del qual és convertir-se en una zona edificada. Ja n'hi ha prou d'hipotecar el futur dels mallorquins del pròxim segle amb la depredació dels recursos naturals escassos de què disposam en el present. L'escassetat d'aigua en condicions adequades de potabilitat, la salinització de les aigües subterrànies, l'impacte negatiu sobre els ecosistemes provocat per la superpoblació, la pèrdua progressiva de la identitat de Mallorca com a poble, el retrocés accelerat de l'ús de la llengua catalana a Palma i a les zones litorals de l'illa...

Tots aquests fets anuncien un futur gens ni mica color de rosa. Però, el futur sempre és fill del present. I en el present, nosaltres tenim la paraula. La paraula de la revista "Campanet" es posa incondicionalment al servei dels objectius d'aquesta campanya promoguda pel GOB.

**BAR
CA'S
RETO**
GELATS
I
TAPES
VARIADES

**yogur
natural**
GARANTIA NESTLE
EL IOGUR DELS ESPORTISTES

ESTANC I PAPERERIA

Maria Gelabert

Llibres
i
Material
Escolar

Noticiari

APROVADA LA PRIMERA FASE DE LA PISCINA MUNICIPAL

En un Ple extraordinari celebrat a mitjans juliol, l'Ajuntament va aprovar per unanimitat la primera fase del projecte de piscina municipal. Aquesta fase s'inclou dins del Pla d'equipaments esportius del Consell Insular de Mallorca per a l'any 1989.

El pressupost puja a 15.731.633 pts., de les quals 10.992.000 pts. corresponen a les obres.

El projecte està dividit en dues fases. A la primera, que ja fou aprovada, es construirà una piscina que tindrà 25 metres de llargària per 12'5 d'amplària. Tindrà una profunditat màxima de 2'30 metres, que se reduirà progressivament per un costat fins als 2 metres i per l'altre fins a 1'40.

La segona fase consistirà en la construcció d'una piscina per a infants, amb unes dimensions de 12'50 x 6'25 metres i una profunditat variable entre 0'8 i 0'9 mts.

Aquesta segona fase té un pressupost total de 4.374.056 pts.

En el transcurs del mateix Ple, també es va aprovar la compra d'una estació de ràdio i de dos equips portàtils per un import de 460.000 pts., de les quals la Conselleria Adjunta a la Presidència del Govern Balear n'aportarà tres-cents mil.

Amb aquesta instal·lació se pretén que des de l'Ajuntament es pugui mantenir un contacte permanent amb els empleats municipals que treballen fora de l'edifici consistorial.

EDICIÓ PER A INFANTS D'UN CAPÍTOL DE "LA MINYONIA D'UN INFANT ORAT"

De La minyonia d'un infant orat se n'han editat un gran nombre d'exemplars d'ençà de la seva aparició l'any 1935. L'edició de la Col·lecció "Les Illes d'Or", de l'editorial Moll, ha estat objecte de múltiples reedicions. A principis d'aquesta dècada hi va haver dues edicions amb tiratges massius: una

patrocinada per la Conselleria de Cultura del Govern Balear i l'altra per "la Caixa". Probablement entre les dues s'arribà als quaranta mil exemplars.

Ara tot just fa un any, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, a la Col·lecció "El Tinter dels Clàssics", núm. 15, varen publicar com a llibret autònom un dels episodis més interessants de La minyonia: El talec de la fortuna. El capítol ha estat imprès amb una tipografia de lletra grossa i va acompanyat d'una gran quantitat d'il·lustracions d'Arnau Ballester. Aquestes característiques s'expliquen perquè els destinataris de l'edició són els infants.

No hi ha dubte que la dècada dels 80 ha estat ben propícia a l'obra major de Llorenç Riber.

EN GUILLEM MORA, CONFERENCIANT

El campanater Guillem Mora, de "Ca na Tomassa", Llicenciat en Història de l'Art, va intervenir com a conferenciant al curs Iniciació a la pintura contemporània. Les avantguardes pictòriques 1900-1939 organitzat conjuntament per la Universitat i la Galeria d'Art M. de Lluc Fluixà de Palma. En Guillem Mora va tractar, en tres sessions, els temes següents: L'auge de l'expressionisme. Die Brücke i Der Blaue Reiter, Kandinsky i la qüestió de l'abstracció i Al marge de les avantguardes. Les individualitats.

PROBLEMES EN EL SERVICI DE L'AIGUA POTABLE

A Mitjan juliol el servici d'aigua potable va començar a presentar problemes. A causa de la baixada del nivell d'aigua dels dos pous, els motors treien un cabdal d'aigua que era insuficient per a subministrar-ne a totes les cases del poble. El problema era especialment greu per a les vivendes situades a les zones altes, les quals estigueren una sèrie de dies sense el servici.

L'Ajuntament per a solucionar el problema va adoptar la mesura de dividir el poble en dues zones. D'aquesta manera el servici quedava garantit un dia cada dos. Dels 1200 comptadors instal·lats, n'hi ha hagut sis-cents cada dia que han tengut aigua. Com a mesura complementària també es va decidir que els comptadors de les zones rurals quedassin tancats a les sis del capvespre.

Amb aquestes mesures, i amb l'única excepció d'algunes vivendes especialment elevades, s'ha pogut fer front amb manco molèsties a les conseqüències d'un any de molta sequera que ha provocat problemes en els servicis d'aigua potable de bona part de Mallorca.

EL MINISTRE NARCÍS SERRA VA SOPAR A MASSANA

Dia 9 d'agost, el Ministre de Defensa Narcís Serra va sopar a la possessió de Massana. L'acompanyaven la seva dona i un matrimoni amic. Durant tot l'estiu, la possessió d'en Miquel Servera ha rebut la visita d'una bona partida de personatges destacats, especialment en el camp de la cultura i l'art. La bellesa de les cases i la cortesia de l'amfitrió fa que tots els visitants se'n vagin ben complaguts.

EXCURSIÓ AL TORRENT DE PAREIS

El dia de la Mare de Déu d'agost un grup d'uns vint-i-cinc campanaters varen fer l'excursió del Torrent de Pareis. La iniciaren per devora l'ermita d'Escorca i, després de cinc hores de recórrer un camí difícil i meravellós, arribaren a la desembocadura del torrent. Trobar-se amb una platja semblant a un formiguer humà va ésser un contrast mal de païr després de tantes hores de caminar entre la soledat i el silenci. Un dels moments importants del recorregut va ésser el de l'aturada a l'Entreforc: hi descansaren i hi berenaren i, encara amb la darrera mossegada a la boca, alguns varen anar a visitar la part final de Sa Fosca. És un món de roques i contrallums que difícilment s'esborra de la memòria d'aquells que l'han vist.

L'excursió al Torrent de Pareis ja pot ésser considerada una tradició campanatera de l'estiu. Des de fa prop de vint anys, a mitjan agost, hi ha un grup de gent que fa el recorregut. Acostuma haver-hi una partida de participants més o menys fixos i un nombre més gros d'eventuals. De vegades, són més de trenta, d'altres no arriben a deu. En Pere Reinés "Xeremier" és la persona que cada any actua d'aglutinadora del grup i la que en bona part realitza la tasca de guiatge.

OBERTURA DEL BAR DE LA TERCERA EDAT

Després del corresponent concurs públic, n'Antònia Alzina Maians i na Catalina Rosselló Roca obtingueren la concessió de la gestió del Bar del local de la tercera edat.

El divendres dia 25 d'agost se'n va fer la inauguració. Hi acudí una gentada i hi va haver coca i gelat per a tothom. A partir d'ara, el bar ja funcionarà amb normalitat.

CARTES AL DIRECTOR

A la direcció de la revista "Campanet": vos volem agrair per anticipat la publicació d'aquesta carta.

Actituds pròpies de gent incivilitzada, mancades de sentit comú i de respecte a la natura. Senzillament, no tromab qualificatius per explicar-ho. Perquè el que han fet i fan amb el torrent de Sant Miquel ja passa de mida.

Cuines, rentadores, animals morts, roba, botelles, joguines, cadires i altres objectes estan invadint el tram del torrent que va des de Sant Miquel al camí de Fangar. Aquesta acció és del tot impròpia de gent civilitzada, però que aquestes persones que llancen els fems al nostre torrent siguin ciutadans de Campanet, que s'anomenen campaneters, ja és tot quan es pugui dir.

No volem fer públics els noms dels campaneters autors d'aquests fets, però si volem cridar l'atenció de tots vosaltres perquè rebutgeu aquests tipus d'actes.

Els ecologistes hem entregat a l'Ajuntament de Campanet les proves que inculpen els autors d'aquest llamentable fet, també ens hem oferit a fer neteja de la zona.

Voldríem que els culpables del fet que aquí denunciem s'ho pensassin dues vegades abans de tornar-ho a fer.

Moltes gràcies.

Consell Directiu del Bloc Ecologista
de Campanet- BEC

**BAR
CA'S
RETO**
GELATS
I
TAPES
VARIADES

FESTES DE SANT VICTORIÀ

Encara que el temps va desbaratar algun acte -i això que érem a començaments de juliol!- pot dir-se que les festes d'enguany varen esser tot un èxit. Feia anys que no es veia un ball de dissabte vespre tan animat, amb la marxa de l'Orquestrina d'Algaida i els Ocultos, encara que al final també hi va haver una sessió de bregues que no estava programada.

La II Mostra de Cuina i Rebosteria va tornar a tenir molta participació, encara que potser s'hauria de cercar un altre sistema perquè la gent sempre té tendència a voler menjar de tot i molt, i així sempre hi ha perjudicats, persones que no són a temps de tastar res.

Els nins també varen tenir activitats per a ells durant tres dies, es feren les exposicions anunciades -dels holandesos de Campanet i dels espais naturals de les Balears-, no hi faltaren els balls mallorquins ni el teatre, l'Ajuntament va esser petit per a la quantitat de gent que volia veure el reportatge sobre sa Fosca, etc. Però un dels actes que més va impressionar a tothom va ser la Nit de Foc de la Iguana, que va tancar les festes. Va esser tot un espectacle i tanta de sort que el temps va tenir una mica de consideració i es va posar a ploure justó després que els dimonis se n'havien anat.

CERTAMEN DE FOTOGRAFIA

Amb el patrocini de l'Ajuntament i la Caixa s'ha convocat el III Certamen de Fotografia "Vila de Campanet". S'han establert dos premis generals i dos premis per autors locals i el tema és lliure. Es poden presentar fotografies fins dia 28 de setembre i l'exposició de les obres participants es farà durant les festes de Sant Miquel.

DUES CAMPANETERES A LA GRAN BRETANYA

N'Antònia i na Jero han aprofitat part d'aquest estiu per assistir a uns cursos d'anglès fets a la mateixa Anglaterra. És una altra manera -no molt freqüent- de passar les vacances.

D'on va partir la idea de fer aquest viatge?

ANT: Mon pare me n'havia parlat. Després vàrem llegir un anunci en es diari, des Govern Balear, sobre aquest curs a Anglaterra. Ho vaig dir a na Jero. També li va fer ganes i hi vàrem partir. Era un viatge organitzat per la Conselleria de Cultura.

Què costava?

JERO: Entre tot: estada, matrícula i viatge, unes 115.000 Rs.

Quin temps hi vàreu estar, a Anglaterra?

JERO: De dia 25 de juliol a dia 15 d'agost. Hi vàrem esser 21 dies. Vivíem a Southampton, una ciutat anglesa de devers 300.000 habitants, situada al Sud d'Anglaterra.

ANT: Vivíem amb famílies angleses. Jo estava a casa d'un matrimoni major, sense fills.

JERO: Jo estava amb una família que tenia tres fills. Vivia enfora d'on quedava n'Antònia, a l'altre cap de la ciutat.

L'objectiu del viatge era perfeccionar el vostre anglès?

ANT: Aprendre i perfeccionar, perquè tampoc en sabíem tant, d'anglès. Fèiem classes es dematins, de les 9 a la 1, i es capvespres i caps de setmana fèiem excursions.

Quants éreu de les Balears?

JERO: 140 persones. Tots quedàvem a Southampton. Després de noltros es va fer un altre torn amb 140 persones més.

Vàreu tenir temps de visitar altres llocs d'Anglaterra?

ANT: Sí, però no sobrava es temps per a ses excursions. Ens deixaven a una ciutat i solíem visitar es centre. Estàrem un dissabter a Londres i anàrem també a Winchester, Salisbury, Oxford, Portsmouth...

Vos va agradar l'ambient anglès?

JERO: Sí, però sa gent surt molt més prest. De les deu i mitja a les onze tanquen tots es bars. I es pubs a les dotze.

Vos relacionàreu amb altre gent?

ANT: Sí, sobretot amb grups d'altres països que venien a estudiar anglès: italians, japonesos...

Repetiríeu l'experiència?

Sí, va esser molt divertit.

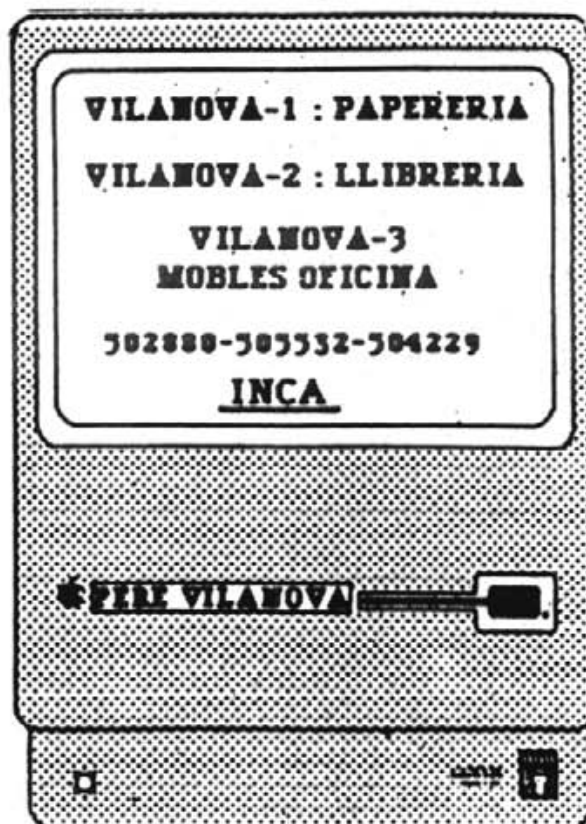
Vos va agradar l'ambient anglès?

JERO: Sí, però sa gent surt molt més prest. De les deu i mitja a les onze tanquen tots es bars. I es pubs a les 12.

Vos relacionareu amb altre gent?

ANT: Sí, sobretot amb grups d'altres països que venien a estudiar anglès: italians, japonesos...

Miquel Vives

ACTIVITATS DE L'ASSOCIACIÓ DE LA TERCERA EDAT

El dia 22 de juny varem fer una excursió a S'Avall de Santanyí, una possessió de la família March. Aquesta possessió, de 4.444 quarterades, és una de les més grans de Mallorca, se troba situada al sud de la nostra illa, un lloc on les pluges són ben escasses.

Però, comencem pel principi de l'excursió. Partirem de la plaça Major en tres autocars. A S'Avall hi havíem d'ésser a les onze, en aquesta hora teníem concertada la visita al Jardí Botànic i de cactus que hi ha a la possessió. Varem fer el següent itinerari: Campanet-Inca-Sineu-Montuïri-Porreres-Ses Salines i Santanyí.

Mos aturàrem a berenar a Montuïri, al cafè d'un campaneter, en Miquel "Budell", home simpàtic, hi menjàrem unes panadetes acabades de treure del forn.

Altra volta emprenguérem el viatge, i arribàrem a S'Avall a les onze i quart per fer la visita concertada i sol·licitada pel Director de la Banca March, al qual, en nom de l'Associació de la 3ª Edat de Campanet, li vull donar les gràcies.

El jardí, que té una gran extensió i és d'una gran varietat de plantes, vaesser del gust de tots, se sentiren paraules d'admiració per tot arreu: cactus de Perú, Mèxic i Califòrnia, amb el seu nom i la seva procedència; uns ben petits, amb les seves formes capritxoses, mos parlaven de la sàvia natural, uns altres, gegants, mos recordaven les pel·lícules de l'oest americà que varem veure de joves, quan en Tom Tiler, damunt un cavall blanc, s'enfrontava a bandolers barbuts i malcarats i que, a més, sempre perdien.

Va esser una visita que va agradar a tothom. A S'Avall tot es gros i guapo. Hi és ben oportuna la dita que deim en mallorquí: "Qui té dobbers vola i qui no en té rodola". Després de la visita a S'Avall, mos aturàrem al poble de Ses Salines on orenguàrem un refresc.

Seguidament, emprenguérem camí cap a Cala Llobards, i hi dinàrem a un restaurant que té el mateix nom que el poble. Mos serviren un arròs brut, però, un arròs brut diferent del que estam acostumats a menjar per la zona de Campanet. Així i tot, trobarem el dinar bo, ja que, com se diu, sobre gusts no hi ha res escrit. Quan vàrem haver dinat, emprenguérem camí de tornada, passàrem per Cala Millor, un lloc molt hermós i atractiu.

He destacar que el senyor Rector, que mos acompanyava, i que és un gran coneixedor d'aquells entorns, mos anava explicant amb un gran luxe de detalls els llocs de més interès.

El Sud de la nostra illa era el lloc més indicat per les incursions dels pirates; per aquest motiu se veuen aquí i allà torres de vigilància, des de les quals els habitants d'aquesta part de l'illa se comunicaven mitjançant fogueres quan veien per la costa aparèixer vaixells sospitosos.

Va esser una excursió molt interessant. Vàrem poder observar els contrastos que hi ha entre una zona i altra de la nostra Mallorca, entre una planícia uniforme i els petits turons i comellars del nostre terme, que té com a fons la falda sempre verda i pomposa dels nostres boscatges al peu del Puig Tomir.

ASSEMBLEA GENERAL DE SOCIS

El passat 6 d'agost va tenir lloc l'Assemblea General extraordinària amb la finalitat de nomenar una nova Junta Directiva, segons manen els nostres Estatuts.

Amb antelació, havíem enviat a cada soci una circular amb la convocatòria.

Així, ben informats, només es va presentar una dona, n'Aina Martorell, com a vocal, la qual va esser admesa per l'Assemblea.

En honor a la veritat he de dir que me'n vaig dur una decepció. Jo trobava que, d'entre dos-cents setanta socis que som, se presentarien una sèrie de persones que volguessin rellevar-nos en dur el pes de l'Associació i aportant noves idees, i tal vegada un nou enfocament.

Però, no va esser així. La Junta Directiva que fins ara ha dirigit l'Associació continuarà al seu front perquè l'entitat no pot quedar sense govern. La Junta Directiva, que actua des de la fundació, no és que estigui cansada, és una feina que la feim amb gust, pels altres, sense cobrar res, organitzant excursions i altres actes que tots els socis coneixen. Que de vegades mos equivocam? Sens dubte, però ningú mos llevarà sa bona intenció.

La Directiva no és un "coto" tancat, estam oberts a qualsevol suggerència i a acceptar-la sempre que sigui en bé de l'Associació.

Continuarem perquè l'Assemblea mos va donar el seu suport, deixant pel camí veus estranyes que pareix que lo únic que cerquen és sembrar jui i cogula dins el sementer de blat bo de la nostra Associació.

UN DIA MOLT ESPECIAL

El passat dia 8 de juliol va tenir lloc la inauguració del local de la tercera edat del nostre poble. Un fet que sens dubte marcarà una fita important en la història de Campanet.

Una fita que ja era desitjada des del començament de l'Associació i que ara, tres anys després de la constitució de la mateixa, ja hem aconseguit.

La Tercera Edat de Campanet ja té un local propi. Hi anirem perquè és ca nostra, sa casa de tots. Com una família ben avinguda, ferem plans per al futur, amb il·lusió, amb ganes d'edificar pedra sobre pedra, com un bon marger, plans i idees per un millor treball de la nostra Associació. He dit amb il·lu-

sió perquè si no se'n té no se pot viure. Ha de ser el motor que mos empengui i mos obligui a fer coses; però, coses profitoses que duguin a un millorament de sa convivència a Campanet. Diferències en tendrem, perquè això és cosa humana, però les superarem si anam carregats amb un bon feix de comprensió i de tolerància. Ningú té la veritat absoluta, per això, estenguem la mà a tothom que vol fer el camí amb noltros per una bona i sana germanor.

Anem envant, carregats d'anys, d'experiència i de cops de lliura, sense girar-mos a darrera perquè com se diu "aigo passada no mou es molf".

PERE ANTONI REYNES

PLA "SA BANCA"

BANCA MARCH

DE JUBILACIÓ

T'esperam

GELATS I ESPECIALITATS

La Menorguina

El BEC informa

Del 22 al 26 de març es va celebrar a Almeria el VI Congrés estatal de la CAME (Coordinadora assembleària del Moviment Ecologista). Hi varen participar 60 dels 110 grups que la formen. El BEC no hi va enviar cap delegació, però sí comunicats per llegir. Entre les principals decisions preses cal destacar que els 110 grups de la CAME ens varem declarar antimilitaristes, mostrarem la solidaritat amb els insubmisos i demanarem l'abolició del servei militar. El congrés va acabar amb una manifestació pels carrers de la ciutat d'Almeria.

El divendres 12 de maig el BEC va participar a la protesta anti USA, contra la presència de vaixells nuclears al port de Palma. L'acte fou organitzat pel Grup d'Acció per la Pau i el Desarmament. Va comptar amb l'adhesió de grups i partits polítics, entre ells el BEC i el PSM-EN.

El 30 d'abril a RNE i el 30 de maig a TVE-Balears foren entrevistats representants del BEC sobre les activitats que feia el grup. El 18 de juny, també a RNE, els representants del BEC foren entrevistats sobre l'èxit de les candidatures verdes a les eleccions al Parlament europeu.

Tots els interessats en comprar el "Correu Verd" ho poden fer a l'estanc de Campanet. També hi podeu demanar fulls de subscripció i els números atrossats.

Les candidatures verdes obtenen un ampli suport a les eleccions al Parlament europeu. A Campanet, passen de 6 a 27 vots, a les Illes passen de 2285 a 7622 vots i a tot l'estat de 160.000 a 431.362. El Parlament europeu passa de 20 a 38 diputats. En vista d'aquests resultats ja han començat els contactes per a la formació dels verds a Mallorca. Així, ja es pot assegurar una candidatura verda per a les properes eleccions generals.

El diumenge 2 de juliol es va celebrar la IV Marxa Pacifista al Puig Major. Hi varen participar més de 100 persones. L'acte fou convocat pel Grup d'Acció per la Pau i el Desarmament i va tenir el suport de molts de grups, entre ells el BEC.

A Ràdio Binissalem es va fer una presentació del BEC, donant a conèixer les nostres activitats, destacant sobretot la publicació del "Correu Verd".

Durant aquests mesos s'han produït diversos contactes per a la constitució de la Llista Verda a Mallorca. Segons pareix es va cap a la formació d'un partit ecologista i nacionalista del tipus d'Alternativa Verda de Catalunya. En un principi sembla que la Llista Verda tindrà delegació a Campanet i a Ciutat.

S'han anat celebrant reunions i contactes a fi d'organitzar una ràdio independent a nivell local. Segons sembla es té el vist i plau de l'Ajuntament. La ràdio podria començar a emetre a principis d'hivern.

El dissabte dia 16 de setembre es passarà a recollir el paper per reciclar per totes les cases de Campanet.

El dissabte 14 d'octubre es passarà a recollir les botelles de vidre a totes les cases. Es demana que no estiguin rompudes.

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

DE JOVE A JOVE Orquestrina d'Algaida

Un any més havia arribat el dissabte de la verbena. Els comentaris que se sentien per la plaça eren d'expectació perquè venia l'Orquestrina d'Algaida. Vàrem pensar que aquests joves podrien esser els nostres convidats a la secció "De jove a jove". Dit i fet, vàrem quedar amb un parell per a veure-nos al temps del descans, per anar a beure a un lloc tranquil. Però, com podeu imaginar, no en trobarem cap de lloc tranquil. Entre renou i calor aconseguirem tenir una xerradeta amb ells.

--- QUANTS DE MEMBRES SOU?

-- Som setze, més un tècnic de so. Tenim dos saxos tenors, un saxo alt i un clarinet, un trombó, tres trompetes, una bateria, una guitarra, un baix, i tres veus, percussions i presentacions. I es tècnic de so, que està a sa taula de mescles i que és des grup Coanegra.

-- QUAN VÀREU COMENÇAR A TOCAR?

-- Començarem fa quatre anys. Els dos primers anys just érem secció rítmica i vent. Els dos darrers hi hem incorporat ses veus i sa percussió.

-- I EL NOM? ES QUE TOTS SOU D'ALGAIDA?

-- Noltros som setze i un tècnic de so. I n'hi ha deu que som d'Algaida. I quan vàrem començar érem una Orquestrina, i d'on?, d'Algaida. I per això mos ho deim. Na Cati és porrerenca.

-- COM VÀREU TENIR LA IDEA DE FORMAR L'ORQUESTRINA?

-- Erem un grup de músics de sa Banda de Música d'Algaida, i hi havia un grup que feia música pop, i mos vàrem ajuntar i va sortir això. Tot d'una començarem a tocar a festetes a Algaida, en pla de divertiment, per amics nostres que mos deien veniu a tocar aquí o aquí deçà. I després, fa dos anys, vàrem fitxar per Trui Espectacles. Gravàrem un single l'any passat i enguany hem gravat un LP. A darrera hi ha molt de temps de feina. De tota manera, hem de dir que vàrem començar rient. Mos vèiem i assajàvem. A sa primera actuació la ferem a l'Obra Cultural d'Algaida. Feia tres setmanes que assajàvem i tocàrem cinc cançons durant dues hores i mitja. I vàrem canviar de nom. Me'n record que tocàrem Na Catalina de plaça.

-- I COM ES QUE FEIS AQUEST TIPUS DE MUSICA? ES SA QUE TE MES BONA ACOLLIDA?

-- En principi perquè és sa que mos agrada. Tocam tot tipus de música. Tocam xa-xa-xàs, rock, els més genuïns pasdobles i tangos, de tot, perquè noltros feim una música de ball i és aquesta la que la gent vol. Intentam que sa gent s'ho passi bé. Es tipus de música depèn molt dels instruments que tocam. Tenint instruments de vent no podem fer pop, o àcid-house. A més que aquest darrer nos ens agrada gens.

-- FEIS ADAPTACIONS DE CANÇONS?

-- Sa majoria de peces que tocam són, en certa manera, adaptacions. Perquè peces com es "Cuéntame" deuen haver estat adaptades set mil vegades. Ara bé, també feim peces super originals, però adaptades, evidentment. Perque es pasdobles que feim poca gent els fa. Sobretot es que hem gravat en es disc: és un pasdoble de banda que mos agrada molt, i ja no és el típic pasdoble de verbena. Són pasdobles de concert que agraden molt a sa gent per ballar. I això és més original que peces com Estic xuclat. També lo que feim és agafar sa música d'un tema determinat i li posam lletra. Noltros també hem fet un parell de cançons, una és La dama fràgil, que està en es disc i és molt guapa. Té un gran valor sentimental per noltros.

-- LA CANTAREU AVUI?

-- Es una peça que en disc hi ha molts de pianos i sintetitzadors que en directe no hi són. Noltros no duim pianista, és una de ses nostres tares. Hi ha peces com aquesta que en directe no queden com en es disc, ni prop fer-s'hi, per això, perquè no duim teclats. I mos estimam més no fer-la per coses com aquesta, i a més ses veus són difícils. Noltros som uns aficcionats i fer lo que està en es disc, que mos ha costat dos dies de fer, ara en tres minuts és impossible. Val més no fer-ho si no estam segurs. A més, mos falta una veu: en Casta.

-- XERRAU-MOS UN POC DEL DISC.

-- En es disc hi ha un parell de coses que són importants. Els arranjaments són d'en Miquel Brunet, és el teclista de Els Valldemossa. Sa carpeta és d'en Jaume Falconer, es disseny de sa carpeta i s'escenografia dels directes, i sa roba també. Volíem que fos una roba festiva, de colors vius i brillants. Es disc està gravat a Digitals, hi ha deu cançons, i es tècnic de gravació va esser en Toni Fernández. Lo que feim en es disc és una mostrade lo que feim en directe. Per això tenim ball de saló, un xa-xa-xà, "Torero", rock, xarleston, twist, sa "Chica yé-yé", una peça original d'en Miquel Brunet, "Sa jet desnatada", que és molt divertida, "Sa dragona", que té una història especial, és un twit amb una lletra nostra. resulta que a na Cati li fan molta por els dragons.

TENIU PREVIST TREURE'N UN ALTRE DE DISC?

- Això mai se sap. Hem fet aquest i si va bé l'any que ve en farem un altre

- QUINES EDATS TENIU?

-- Lo que fa més gràcia a sa gent és que som molt joves tots. Sa mitjana deu estar entre vint-i-dos i vint-i-tres anys. Hi ha gent que en té denou i n'ha de vint-i-vuit.

-- QUINA ES SA CANÇO QUE SA GENT VOS DEMANA MES?

-- Sa "Chica yé-yé", i es "Torero" sa gent que mos coneix més. Però sobretot "Chica yé-yé".

-- I QUINA ES SA QUE VOS AGRADA MES TOCAR?

-- A jo --diu na Cati-- sa que més m'agrada no està en es disc, és un pasdoble titulat "Perla preciosa". Li vàrem canviar sa lletra per una més "bruta". I "El Relicari" també mos agrada molt. A tots mos agrada una canço diferent. Passam molta pena a totes ses cançons. Mos posam nerviosos. Sobretot lo que mos fa més por és així com reaccionarà la gent. Si sa gent no balla estam frustrats. Volem dir, i no no ho deim per quedar bé, que a Campanet sa gent s'ha portat molt bé amb noltros, sa gent ha participat, es nivell de participació ha estat molt guapo. Sobretot han ballt, i això anima moltíssim. De vegades, quan hi ha en Casta, noltros els cantants tenim una mica de coreografia i entretenim es personal. Feim com un poc de teatre i sa gent, si no balla, se dedica a mirar.

-- I DEL PUBLIC QUE EN DEIS? TENIU GENT DE TOTES LES EDATS?

--Sí, és un aventatge fer aquest tipus de música, sempre hi ha una canço que agrada a un públic determinat. Es un públic molt mesclat, heterogeni. Sobretot ara que s'ha posat de moda el ball de saló mos va molt bé.

-- QUE HEU TROBAT DE CAMPANET?

-- Molt bé. L'any que ve porem tornar. Fa dos anys vàrem venir, teníem una altra distribució i muntatge, no era tan espectacular. I érem, a lo millor, més pocs, perquè s'Orquestrina d'Algaida és molt mòvil, sempre falta qualcú.

-- VOLEU DIR QUALQUE COSA MES?

-- Bé, per acabar volem dir una cosa que consideram important. Sa "filosofia" de l'Orquestrina d'Algaida és que sa gent s'ho passi bé. Sa nostra música no pretén res més, no volem demostrar cap altra cosa. I també passar-nos-ho bé noltros. Cada actuació de l'Orquestrina és una festa. I, a més, mos duim molt bé, no hi ha problemes. Tot va com una seda. Hi ha una bona amistat que mos uneix.

MARIA ANTONIA JUAN

FRANCISCA BISQUERRA

Calçats i Esports PETXINO

C/. Petxino, 30 - Tel. 516082 - CAMPANET

EL BAR SOL HA TANCAT

Fotografies de Jaume Nadal Ripoll

Els bars sempre són qu
ia de begudes. Per damunt tot, sà
guts enrevoltant una taula, truca
als diaris, els homes i les dones
companyia i de conversa. Cada veg
tes, la vida social de la localitat.
Això és el que ha succeït aquest
cat i pròximament també ho haurà
història dins la vida campanatera
ci ha estat comprat per una entitat
a instal·lar-hi una sucursal. El
ficat un empobriment en l'ambient
tesa en un bon nombre de campanes
una petita història del local que
gent del poble.

L'edifici de tres pisos
de Cas Metge Dolç (els darrers qu
es metge Miquel Alemany, probable
ries del segle passat o als inicis
na arcada preciosa a la part cent
litats com a cafès des dels anys
seguit, més o manco, aquesta tra
el va heredar del seu pare, que
el va deixar en herència a la se
rell "Piu". Aquesta, que n'ha est
nys, l'ha deixat a una neboda se
Sa Pobla que, recentment, l'ha ve

Com a cafeters, amb de
bona partida. El primer va esser
l'edifici. Aleshores el cafè es
ren al seu càrrec madò Bet "Piu"
llaren com a cambrers els tres ge
Llorenç). Aquest darrer tan sols
era l'any 1921, i encara se'n rec
cèntims, i un cafè i una copa, un

Als anys trenta i fins
amo en Pere Tortella Campins "Gil
abans de la guerra i durant la gu
dels sectors més dretans del pobl
va. Contràriament, al primer pis
mo en Damià March era centre de
ra. A conseqüència d'això, les av
na bona temporada durant la guerr
va esser un bar amb poca gent.

L'any 1949 se'n varen
"March" i na Margalida Morell Cua
i-set anys, fins al 1976. La prime
ren Bar Sol. Instal·laren un told
fins ara. La tria del nom té la s
feia feina a un bar d'Inca, situa
Sol. Tan sols va ser qüestió de
l'època de l'amo en Llorenç March
treure cadires a la plaça —a la
Es Club, aleshores dirigit per l'
renç. També és aleshores quan co
variats molt bons. Els feia madò
de cuinera a Can BUades de Palma
na en feien vint-i-set quilos, de
Sol sobretot hi anaven parelles

ue cosa més que uns il·locs de ven
centres de relació social. Asse-
i retrucant, pegant un cop d'ull
cudeixen als bars a la recerca de
a que un bar tanca les seves por-
perd una part de la seva riquesa.
tiu a Campanet. El Bar Sol ha tan-
fer el Bar Sa Plaça. Dos bars amb
els darrers vuitanta anys. L'edifi-
bancària —Caixa de Balears— per
ncament del Bar Sol, que ha signi-
estiu de la plaça, ha produït tris-
s. La nostra revista ha volgut fer
a donat tantes satisfaccions a la

situat a la Plaça Major, entremig
anta anys llargs, Can Raïssa) i ca-
nt va esser construït a les darred-
d'aquest. La planta baixa, amb u-
l, i el primer pis han estat habi-
nt. La propietat de l'edifici ha
tòria: madò Bet Martorell "Piu"
esser qui el va fer construir, i
neboda na Francisca Celià Moarto-
la propietària durant molts d'a-
de la tenda de roba "San José" de
t a la Caixa de Balears.

s vuitanta anys, n'hi ha hagut una
mateix propietari-constructor de
a Ca Na Piu. Als anys 20, el tingue-
l'amo en Guiem "Ronquet". Hi treba-
ans March (en Damià, en Pere i en
nia deu anys quan hi va començar,
da que les copes de suc valien dos
peça. Després el va tenir en Joan "Comte"

1949, el va tenir al seu càrrec l'
Era un home molt gras. Els anys d'
ra, el bar va esser sobretot el cau
La gent d'esquerres no s'hi acostà
l'edifici, el bar regentat per l'a-
bada de la gent de pensament esquer-
ritats feixistes el feren tancar u-
Després de la guerra, "Ca na Piu"

càrrec en Llorenç March Bennàsser
"Tavernera". S'hi estigueren vint-
cosa que feren va esser batejar-lo: li posa-
hi escriviren el nom que ha durat
üent explicació: l'amo en Llorenç
al carrer Major, que li deien Bar-
ne un transplantament. Va esser a
uan va introduir-se el costum de
egada, també va començar a fer-ho
o en Pere March i el seu fill Llo-
çaren a preparar variats. Eren uns
rgalida, que havia estat llogada
l dels grifons). Cada cap de setma-
ariats. En aquella època, al bar
atribuïda a l'amo.

L'any 1976 en Llorenç March i la seva dona es jubilaren i el bar va canviar de mans. Se'n va fer càrrec en Miquel Vives Gomila "Vives", amb la col.laboració dels seus pares i germans. El tingueren fins a l'agost del 1980. Una tragèdia familiar va ésser la causa de què l'abandonassin: el 10 d'agost, a la matinada del dia de Sant Llorenç, el fill més jove de la família, en Biel, va morir en un accident de cotxe.

Al cap d'un parell de mesos, entraren uns nous amos: en Pep Cabanelles "Monjó" i na Miquela Reinés "Tacó". Aquest matrimoni han estat els darrers cafeters del Bar Sol. Durant els seus anys, el Bar Sol ha estat un centre de considerable animació: loteria per a Nadal, sopars, seu del Club Esportiu Campanet, organització de campionats de truc i de billar, una bona estesa de cadires a la plaça durant l'estiu... Fins i tot han tengut la fortuna d'aconseguir un èxit molt sonat: els dos jugadors de truc que representaven el Bar Sol es proclamaren campions del IIon Torneig de Truc de Mallorca 1989. Aquests darrers s'havia produït un cert canvi en la clientela del bar, explicable per l'obertura d'altres locals: el Bar Sol havia anat canviant els seus clients joves dels anys 60 i 70 per uns altres de més majors.

El Bar Sol ara ja és història. Una història que va lligada a molts bons moments d'una part dels campaneters. La nostra revista, amb aquest escrit i amb la fotografia de la portada, ha volgut retre un petit homenatge a un bar que durant molts d'anys serà enyorat en les nits i els dies de la nostra plaça Major. Que aquest escrit ajudi a conservar-ne la memòria.

CABRIEL CANYELLES A CAMPANET

CAMPANET A LES RONDALLES MALLORQUINES

NA PONTONS¹

Era una senyora de Sant Llorenç d'es Cardassar, d'en temps d'es moros, que anava a missa a s'esglesia de Sant Miquel d'es cementeri de Campanet; i, per anar-hi, comprà un camí, que passava p'es Rafal de Búger i sa Pobla cap a s'oratori de Sant

Vicenç des terme de Muro, i llavò per dins aquella mateixa vila, Santa Margalida, Petra i Manacor fins a Sant Llorenç. Diuen que ets actes antics d'es bocins de terra d'aqueixs endrets donen per confronta es camí de Na Pontons.

Això ho conta sa gent veia de Campanet.

---

¹ M'ho contaren a Campanet i a Sant Llorenç d'es Cardassar.

Encetam a aquestes pàgines una petita sèrie que parlarà de les **Rondaies Mallorquines** de Mn. Alcover que es situen a Campanet o a algun indret del seu terme. Començam amb el conegut **camí de Na Pontons**. Reproduim íntegrament la llegenda tal com apareix a l'aplec de Mn. Alcover, amb un dibuix (probablement de R.Cavaller) ple d'innocència, que representa una dona ja d'edat que va a missa amb la cadireta plegadissa davall el braç, el missal i el rosari, tot just com si anàs a una església que hi hagués ran de ca seva.

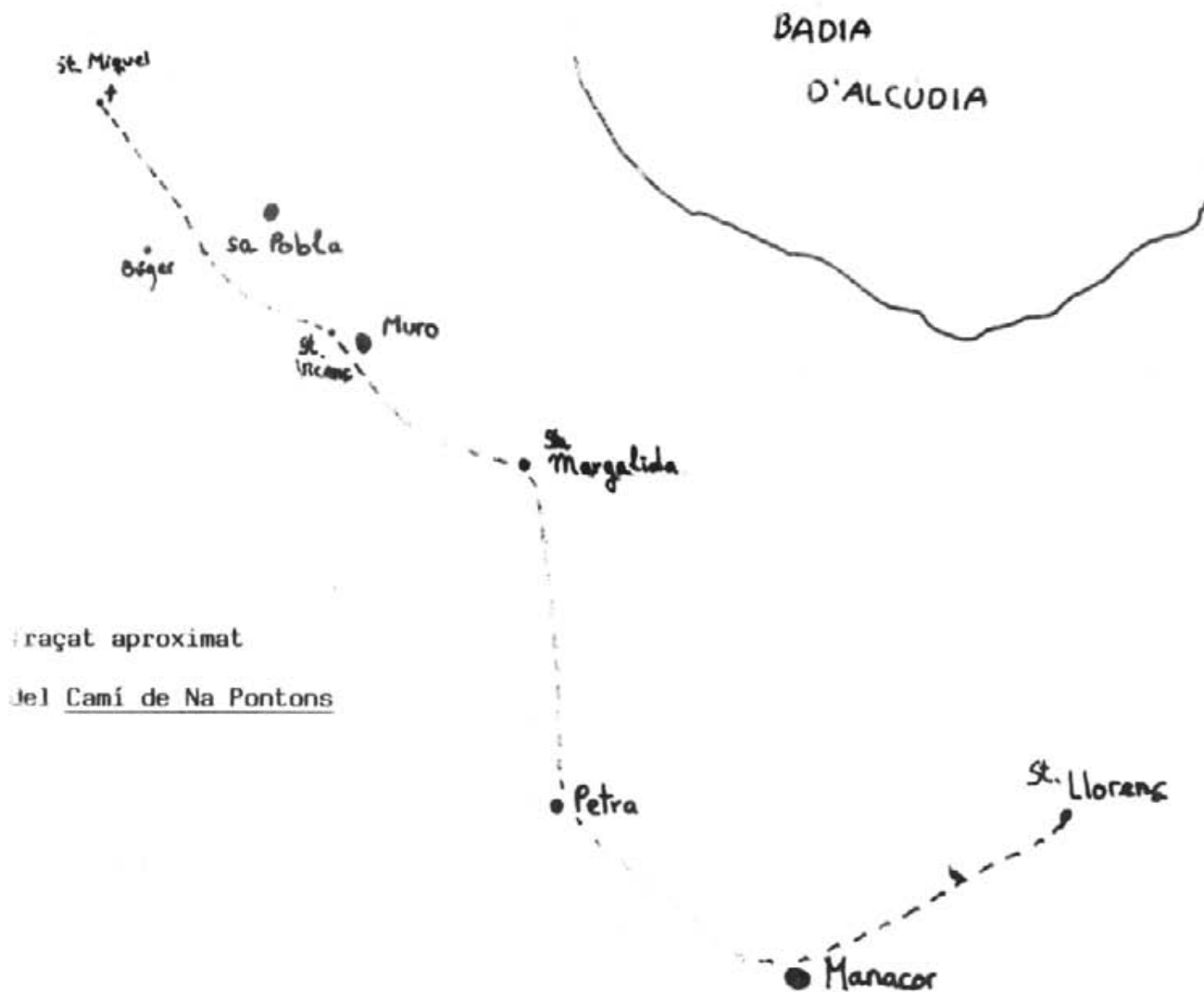
El text és molt senzill i esquemàtic, d'ell ens sobten algunes coses. Era una senyora "d'en temps des moros", però si ja estaven fets els oratoris de Sant Miquel i el de Sant Vicenç a Muro, això vol dir que ja devia ser "en temps des cristians": oe, ja sabem que a la nostra illa l'expressió "de temps des moros" és equivalent a dir "fa moltíssims d'anys", però sense

Rondaies Mallorquines

d'en Jordi des Racó

Ed. MOLL, Palma 1985

volum XXIV pàg. 87

precisar fites històriques. Aquesta senyora no és només que utilitzàs el camí, sinó que el **comprà** només per poder anar a fer les seves devocions a Sant Miquel. Convindreu amb mi que això no és gaire usual, ni tampoc massa pràctic, per gran que fos la seva devoció cap al nostre sant. Finalment el narrador, per donar un aire de versemblança indiscutible a la llegenda ens diu que hi ha papers notariaus ("actes antics") que certifiquen l'existència de dit camí.

També és curiós que Alcover recollís aquesta tradició de boca d'informadors de Campanet i de Sant Llorenç, els dos punts extrems del camí, lloc d'arribada i d'origen respectivament de dona tan devota.

Va existir realment Na Pontons?

Feia tan llarg camí a peu o amb cavalcadura?

Li havia fet Sant Miquel algun favor o miracle que justificàs tanta devoció?

De moment tots aquests interrogants només els pot respondre la imaginació d'aquell que escolti o llegeixi tan curiosa tradició.

CONVERSA AMB MADÒ JOANA "VERDURA"

- ES VOSTRE NOM QUIN ES?
- Joana Ventaloni Rosselló. Es meu pradí vell era de fora, no sé d'on, sé que era foraster, jo no el vaig veure mai. Sabia que era foraster perquè sentia dir a mu mare, en pau descans, que deia "la pastera, rigo, rigo", per dir un bocí de coca.
- QUANTS D'ANYS TENIU?
- Jo? Dia 15 d'abril en vaig fer noranta-cinc.
- DE PETITA, ANÀREU A ESCOLA?
- Sí, a costura a devora l'esglesí. Eren monges. Hi vaig anar fins devers deu anys. Llavor hi anaven fins que combregaven. En haver combregat ja no hi vaig tornar pus.
- QUINES COSES VÀREU APRENDRE?
- Tenia una doctrina grossa, en mallorquí, i un altre llibre per estudiar sa lliçó. Mu mare, antes d'anar-me'n a escola me feia fer espadnyes. Llavor aprenien sa lliçó de cor. I emcara me record, sempre m'ha recordat, que pes carrer cantussejava i deia: "El conjunto de palabras es un pueblo de nación". Aqueixa lliçó no m'ha fuita mai. I jo, està lleig es bravejar-me, tenia bon cap. Tenia dues germanes i no varen sebre mai una a, i sa monja ja heu deia: "aqueixa la poreu enviar perquè té bon cap, per sa mà i per sa lletra". I quan vaig esser un poc grandeta, vaig anar tres mseos a Can Xiscos, a sa mare li deien sa Cotorra. Hi havia tres al.lotes que sabien molta de lletra. I jo tenia sa germana major que festejava un homo, li deien en Toni Ganxet, era molt lletrut, tenia bon cap, i també me feia llegir. Vaig anar a Can Xiscos i en tres mesos vaig aprendre a fer una carta.
- I N'HEU ESCRITES MOLTES, DE CARTES?
- Jo? Quan es meu homo feia es servici, totes. I llavor tenia un homo en es nostre carrer, i feia es servici també, i sa mare me va dir: "per favor, m'hauríeu d'escriure en es meu fii". I jo li vaig dir: "jo en sé poca". I sempre sempre li vaig escriure en aqueix.

— QUANTS DE FILLS VÀREU TENIR?

— Quatre fills i dues nines. Es major nom Francisco, es segon Jaume, es tercer Miquel, però és mort, pobret, i s'altre Guiem. I ses fies, una Joana i s'altra Teresa. Sis en vaig tenir.

— I VÓS, QUAN ÉREU JOVENETA, VOS VÀREU POSAR A FER ESPARDENYES...

— Sí, com vaig haver combregat, a deu anys, tenia una germana major, nomia Maria, va morir fradina, amb jo, mun paret, mu mare i sa germana, tots se varen morir amb jo, i aqueixa germana estava malalta i es metge li va dir, tenia vèrtoles pes coll, escròfols se deien llavor, "la vos n'heu de manar a Alcudi". I mun paret tenia un homo que li deien l'amo en Tomàs, son pare d'aqueix Tomàs que encara hi ha, idò son pare era molt amic de mon pare, i coneixia molta de gent, i va dir "jo te cercaré una casa per sa teva dona i hi quedarà sa dona i sa fia i cada dia la manaran a la mar". I res, i jo anava a fer feina en aqueixa closa de Gabellí Gran, aquí hi feien blat i hi feien de tot, no hi res pus per sembrar. I jo i una altra, na Saliva, anàvem a tapar-hi formiguers. I feia un sol... i venga a tapar formiguers. I gonyàvem quatre peces. Per ventura tenia dotze anys. I mun paret es vespres venia, perquè a mu mare la teníem allà, i jo vaig dir a mun pare, un vespre, "mun pare, sabeu quin sol que fa, poria fer espardenyes..."

— COM EREN AQUESTES ESPARDENYES?

— Eren de fil de cotó, amb una ansa aquí damunt i llavò aquí darrera, i se duen amb unes vetes. Perquè jo en aqueixa edat ja sabia fer baixos. I vaig dir a mun pare: "poria fer espardenyes, sabeu quin sol...". Diu: "i que gonyaràs?". Dic: "no heu sè". I tant el vaig turmentar que em va dir: "idò, proveu!". I aquest homo que donava ses espardenyes era foraster, i estava aquí on està es Reet ara, en es carrer des Molins. Però, llavor obrien a s'Ave Maria ja, en fer claror ja obrien, me vaig aixecar, me'n vaig anar allà, quatre parells donaven cada vegada, es quatre parells d'homo, dos reals, cinc peces de quatre, i ses de dona, perquè eren més petites, quatre peces. I ses de nin, catorze dècimes. I a jo, aqueixa vegada, me'n varen donar d'aqueixes grosses. Me'n vaig anar en es corral, tota soleta, puny que puny, vaig acabar es quatre pareis. Si ara els havien de fer no els farien, sa feinada que duen!, i com va venir mun pare, vaig dir: "mun pare, he anat a cercar ses espardenyes". "Sí?, com ha anat i que has gonyat?". Dic: "Dos reals". Diu: "no tornis pus a fer feina pes camp". No hi vaig tornar pus. Me vaig posar a fer espardenyes i com vaig esser més grandeta me vaig posar en es taller.

— QUIN TALLER ERA?

— Es d'aquell foraster, un senyor foraster. I tenia dues fies, una nomia Josefina i s'altra Margarita. I llavò tenien un fii, i sabràs qui és, encara hi ha famili, tenia un fii que nomia Quinès, i se va casar amb una dona que li deien na Margalida Coixeta. No hi ha un Quinès encara jove? Idò aqueix Quinès és es pradi d'en Quinès d'ara. I llavò va deixar anar es taller. Jo tenia devers devuit o denou anys. En es taller, de dones sempre n'hi havia a lo manco quinze o setze, i d'homes també. Entre tots érem una trentena. En aqueix taller li deien Cas Foraster.

— QUANTS DE PARELLS EN FÈIEU CADA DIA?

— Això anava de dotzena en dotzena. Cada dona en fea una dotzena cada dia. Ja no eren de cotó, eren de lona. Feem botes, en feem de baixes, i vàrem arribar a fer-nei tot d'elàstic d'homo. De pell, aqueixes valien sis reals de fer.. Una feinada, però. I feem una calderada de midó, i posàvem un fort aquí darrera, de lona, ben emmidonat d'aquell midó. I llavò entre es forro i sa lona, un altre ben enra venat. Una dona domés cosia, i s'altra empastava, les arreglava, les penjaven i llavò havien d'eixugar. En vàrem fer de moltes castes, d'espardenyes.

— A ON LES VENIEN, A AQUESTES ESPARDENYES?

— Les se'n duen a Palma i a fora. Es foraster de tot d'una estava en es Molins, llavonses va passar a Ca la Pelada en es carrer de la Creu. I llavò se va anar a

bar aqueix taller. I en va venir un altre, no era de Campanet, només tenien un fii, i tenien es taller en aquesta casa de Son POCOS, li deien de ca n'Aina de Sa Teulera, aqueixa casa que hi ha en es cap de cantó, tan guapa, acabant Son POCOS. Aqueixa que va venir, no sé si era ciutadà, i es fii era en Pere des Talletret. I tenien es taller a Son POCOS. No hi havia tanta gent. Pentura èrem, entre tots, quinze o setze. De tot això era fradina, encara.

— N'HI HAVIA MÉS DE TALLERS D'ESPARDENYES?

— Sí, hi havia Can Codanyet, o Can Calet, era es mateix, a devora Cas Marxando, llavò hi havia l'amo en Toni Canonge, l'amo en Pere Canoge, també n'hi he fetes per aqueix, a Can Pere Canonge feen una feina molt ben feta, tenia es taller a devers Can Biel de Sa Murtera. On n'hi havia un altre era a Can Llobera, a davant Cas Tintorer. També n'hi he fetes. Però les fea a ca nostra. Vaig fer ses noviances a una casa de Cas Capeller, davant ca n'Abdon, ara n'hi viu una que li diven na Murtona, i tenia en Francisco petit, i madò Margalida de mestre Abdon sempre deia en es nin: "Francisquet, en sortir en es carrer ets uets te faran mal. Ta mare no t'aixecarà que no hagi acabada sa dotzena". Cada dia, cada dia, feia una dotzena, d'aqueixes de dos cosits. Me pagaven devers onze peces, poc. Gonyàvem deo o onze pessetes sa setmana. I duem una bona idea a gonyar. I de lo que mos sobrava, mu mareta mos deia: "comprau-vos lo que volgueu". I una setmana mos compràvem tres mocadors, una altra setmana una puntilla, venia un homo que se passejava amb un bulto a s'esquena i anava per tots es tallers i tothom li comprava coses. N'he feta molta de feina en aquest món.

— QUAN SORTIEN A PASSEJAR SES AL.LOTES JOVES?

— En fer claror! Es dies feners no se passejava ningú. Es diumenges a devers les dues. Es dematí mos aixecàvem. Mu mare era molt devota, cadadia anava a missa, anava a segar, era sa dona més fenera d'aquest món, més forta que es ferro. Però cada dia cada dia anava a missa. Es diumenges anàvem a missa, en es sermó i a vespres. En sortir, mos posàvem a passejar. Es passeig era de ca nostra, des cantó de Can Llobina, fins a Cas Lluquer. Això era es passeig. I llavò des cantó de Can llobina fins a ca sa Reeta, en es camí de Massanet, anant a Son POCOS. Però, fins que feia claror, en fer fosca no n'hi havia cap que sortís. Teníem dues botigues, una a Can llobina, llavò li tenia l'amo en Toni de Son Ferragut, i a s'altra banda ca madò Francina des Pont, mu mare no mos va enviar mai mai a dur una capsa de mistros en tocar fosca. Llavò, en veure una fradina pes carrer heu trobaven ben lleig, no en veen, ben poques. Domés se passejaven es diumenges, per dins es poble. No anàvem enlloc mai. Jo em vaig casar i havia estat a Sa Pobla i a Inca per comprar roba, poc. No vaig anar enlloc mai. Tot ha fet un canvi gros. Me recorda que es meu homonet, en

pau descans, no entrava encara, m'acompanyava i, en tocar s'Ave Maria, com a llamps de cap a ca nostra. I aqueix vespre, just no havien tocat s'Ave Maria, mos vàrem aturar dos minuts abans d'arribar a ca nostra, i mu mare s'entrega i me diu: "Joanaaina, en tocar es fosc ja estan dins ca seva". No, no en veen cap en tocar fosca.

- QUE MENJÀVEU, DE JOVENETA?

- De llet no en preniem quan mos aixecàvem es dematins. Devers les vuit berenàvem. Noltros érem ben probes però érem de sa gent, probe, que menjava més bé de dins Campanet. Perquè teníem mu mare que no estava mai dins ca nostra, ses tres germanes feem feina, perquè jo sentia dir que en aquell temps hi havia cases que passaven amb mitja lliureta d'oli. Jo, a ca nostra, sempre vaig veure fer cocarrois cada setmana, coques... Teníem un cortó en es Camí Vell, anant a s'Hostal, i estava enrevoltat de parres, feem panses. No menjàvem carn. Pastàvem noltros per tota la setmana. Sempre vaig veure matar porc i un bon me, sempre, sempre. Noltros cada setmana mos menjàvem una botella de quatre litres d'oli. Mu mare fea coques, fregiem... Era sa casa que teníem més d'una pesseta. Li tenien molta d'enveja a mu mare. No hi havia gent que entràs tants de dobbers com a ca nostra perquè tots feem feina. Mu mare sempre se n'anava a segar com un dimoni. Es migdies menjàvem molt de cuinat, molt, molt, faves, fesols, ciurons no en menjàvem, de lleties tampòc. Llavor també feem sa Corema, menjàvem ous, bacallà i formatge, feem greixoneres de bacallà. A ca nostra he vist fer setanta panades o més. També menjàvem gerret o aratjada. Venia un homo d'Inca amb un cavall, se passejava pes carrer. Per sopar, menjàvem sopes, un bocí de botifarró, de xua, de sobrassada... Sempre feem mica de darrereria, o trempó o un prebe torrat. I en s'hivern teníem porc. No en compràvem de fruita, com ara. Si en teníem, en menjàvem. Pomes i tanrongs, prunes... no hi havia res més. Nispros... En menjàvem quan en teníem. En venia un amb un carro i dua taronges de Sòller i mu mare en comprava una dotzena o dues i en menjàvem. No n'hi havia per ses botigues de Campanet, de taronges. Feem coques pes darrers dies. Poríem anar, com a cristians. Sa gent d'altra temps era més forta que ara, qualche cons tipat, una pulmonia, ses febres, se'n moria qualcun d'accident, d'al.lots petits se'n morien molts.

- QUAN ÉREU PETITA, VOS CONTAVEN RONDALLES?

- Rondaies? N'han fuit ses rondaies. Mun paret, en pau descans, era un homo, i no és per bravejar-lo, però no sabia que havia de fer per donar-mos gust. Sempre mos contava rondaies. Es rosari penjat dins sa cuina, cada vespre que era a ca nostra, la Corona, si era en s'hivern, sa ximbomba, tocava ximbomba i cantava. Era molt divertit. Sempre m'ha fet molt de cas, mun paret, perquè jo feia molt de cas d'ell. L'estimva molt.

- I BALLÀVEU?

- Jo no tocava en terra. Vaig ballar molts d'anys sa primera, jo. Ballàvem a sa plaça per sa festa de Sant Jaume i pes sa festa des Sant. I pes ball des gorers. Encantaven es ball i es qui donava més dobbers poria ballar sa primera. S'estimat pagava es dobbers i s'al.lota ballava a sa plaça. Jo vaig anar a prendre de ballar amb un que li deen en Toni Moixet. Boleros i jotes, malaguenyos, ses boleres... D'aferrat no hi vaig ballar mai, d'aferrat domés ballaven en es teatro. Hi vaig ballar moltes vegades sa primera, i venia sa música a cercar-me, a ca nostra. I jo les treia refresc. I llavo, quan haviem acabat de ballar, me tornaven a ca nostra. Per sant Jaume o sa festa des Sant. En Toni Moixet ensenyava de ballar en es Carrer Nou.

Aquesta conversa amb madò Joana Ventaloni Rosselló "Verdura" fou gravada per Damià Pons i Pons l'estiu de 1989. La transcripció és literal.

BREGUES DE CANS

ARNAU "DE SON BIA"

Un temps a Campanet feien moltes bregues de cans. Record que a sa brega més maleita que varen fer, va haver de venir sa Guàrdia Civil i tot! Sa Plaça era plena de gent. I es canista de Campanet se va haver d'amagar aquí on ara hi ha Es Club, perquè no sé com li hauria anat! Un ca de bou de Santanyí molt gros que li deien "En Tonto" s'havia de baraiar amb dos cans de Campanet, més petits. Un era de Mestre Miquel "Casetes" i s'altre de Mestre Pere "Ros". Jo devia tenir devers deu o onze anys. Sa gent va posar moltes missions sobre aquesta brega. I ets amos des cans també se posaven missions entre ells.

Aquesta brega se va fer davant Es Club. De Sa Pobla varen venir més de dos-cents carros per veure-la. De Sa Creu de Son Massanet fins a Sa Plaça tot eren carros. I cada carro duia cinc o sis persones. Una festa grossa! A Sa Plaça no hauries vist caure una agulla en terra! Primer va sortir "En Tonto" i li amollaren es ca més petit, que era es de Mestre Pere "Ros". Volien que aquell ca de Santanyí se cansàs un poc i així es segon ca de Campanet li podria guanyar. Sa Guàrdia Civil va fer fer un rotlo gran a sa gent. Amollaren En Tonto i es ca petit de Campanet. I s'aferraren. I, vatuadell, En Tonto ja va perdre sa primera lluitada! Res, separen es dos cans. I les tornen amollar i... En Tonto estava mort de por i ja no va voler anar a sa retxa. I amollen es petit i aquest envesteix contra En Tonto. I veies aquell canot gros que no anava de brega.

Allò no podia ser de cap manera! Sa gent va veure que hi havia embuis i, pensa tu, amb sa doblorada de missions que hi havien posat si anaven empenyats de tot! Es canista d'En Tonto era En Blanc, un campaneter. I sa gent va veure que ell havia trempat ets embuis. I començaren a cridar-li: "Fuera! Brutasso!" Un desastre! Pardal, En Tonto no havia perdut una brega mai. Mai! I llavors se va sebre que per fer-li perdre sa brega el m'havien tengut tota sa nit amb una cu-

N'Estrany fins que no podia pus. I a s'hora de sa brega aquell ca era mort, no va tenir força per res. Es resultat va ser que En Tonto va perdre sa brega i molts varen perdre es doblers de ses missions. I volien sonar fort En Blanc perque era es qui havia fet tot allò a fi que perdés En Tonto.

En Blanc va fer s'embui d'En Tonto. Però era un gran canista. Un des millors canistes de Mallorca. Sabia molt bé com se preparava un ca per baraiar-se. En Blanc tenia un ca de brega que li deien En Calces Blanques que era un animal extraordinari per ses bregues. No era un ca molt alt, però era feixuc. I és que an es cans que s'havien de baraiar també les pesaven, perque això des pes també és molt important. En Blanc va dur En Calces Blanques a baraiar-se a Barcelona amb un ca de Muro que li deien En Negro.

En Blanc havia ensenyat també En Calces Blaques que aquest ca no mossegava si ell no li deia "Mossega!". Això ho vaig veure jo a una brega de cans que feren devora una auzina molt grossa que hi ha quan arribes a Crestatx. Se baraiaren En Calces Blanques i un ca de Muro. De Campanet hi va anar moltíssima gent. Jo devia tenir uns dotze anys. I venga missions i missions! I veies aquells homos que fent feina tota sa setmana guanyaven dotze pessetes i posaven cinc duros de missions. I molts que en posaven deu. En Joan "Blanc" -es sogre d'En Tòfol "Quart"- diu an es campaneters: "Posau missions. En Calces Blanques guanyarà" I molts posaren missions. Es ca de Muro era més alt. I En Joan "Blanc" tenia privat En Calces Blanques de mossegar. I es ca de Muro va començar a pegar mossegades an En Calces Blanques i a rossegar-lo per terra. I aquí es de Muro varen prendre coratge. Però es campaneters que havien posat missions se retgiraren. I es mureros cridaven: "Va un duro per dos!" I En Joan "Blanc" diu an es campaneters: "Posau missions que ara és s'hora. Guanyarem segur!" I molts de campaneters posaren missions. I En Blanc quan va veure que es ca de Muro estava cansat, diu: "Calces Blanques, venga. Deixondit!" I En Calces Blanques quan sent allò pega espolsada, s'aixeca dret, agafa es ca de Muro per una oreia i ja el té en terra. Separen es cans. Les tornen amollar i es de Muro ja no va arribar a sa retxa. I En Calces Blanques l'envesteix i el tira en terra. I les separen, les toren amollar i lo mateix. I sa gent de Muro no se'n podia avenir de sa feta! I amb sos doblers que havien perdut començaren a cridar contra En Blanc: "Fuera! Bruto!" I hi va haver moltes bregues d'homos. I llavors es campaneters encara posaren missions sobre si En Calces Blanques encara arribaria a Campanet. I hi va arribar!

NORMES DE LES BREGUES DE CANS

Per fer una brega de cans marcaven un rotlo en terra, amb calç. I devora es rotlo feien una retxa. Dins es rotlo hi havia es ca i l'amo l'aguantava. Però no podia posar es peu damunt sa retxa. I a s'altra banda hi havia també un rotlo i

una retxa, i l'amo que aguantava s'altre ca. Enmig des camp hi havia una retxa. I d'aquesta retxa a cada un des rotlos, a banda i banda, hi havia deu passes. Es a dir que un camp de bregues de cans feia una vintena de passes de llarg.

Això de bregues de cans era una cosa sèria porque hi jugaven moltes messions. Antes de començar sa brega venien dos peritos i miraven es cans ben mirats a veure si les havien posat qualche cosa què fes mal gust o mala olor i que s'altre ca no hi volgués mossegar. Fins i tot les xupaven ses oreies a veure si feien mal gust! Tot això ho feien es dos peritos per evitar que no posassen prebe coent o prebe bo a ses oreies des cans. Ses oreies havien d'estar ben netes, ben netes. Quan es dos peritos havien examinat bé es cans treien sort a veure quin ca havien d'amollar primer.

Amollaven un ca i quan arribava a sa retxa d'enmig, li amollaven s'altre. I es dos cans se topaven i s'investien. A ses bregues de cans hi havia dues castes de premis. Un des dos premis era per es ca que guanyava "ses tombades". Quan es cans se topaven se posaven drets. I si un tirava s'altre en terra, havia guanyat una tombada. Es cans s'investien i se mossegaven fins que un des dos "feia barres". Se diu "fer barres" quan un ca lladra i mostra ses dents. Quan un ca feia barres havia perdut "una lluitada". I separaven es cans i les duien cadascú an es seu rotlo.

Es ca que havia perdut "sa lluitada" era es primer que amollaven. I si no arribava a sa retxa d'enmig, ja havia perdut. Però si arribava a sa retxa, amollaven s'altre ca, s'aferraven i feien una altra "lluitada". Una brega de cans solia ser de tres "lluitades". I si un ca en guanyava dues, havia guanyat sa brega.

A Campanet cada punt feien bregues de cans. Eren cans de bou. Eren un cans de colors diferents, moltes vegades, clapats. Les preparaven beníssim: pareixien es futbolistes d'ara. Es canistes les donaven un menjar especial i les passejaven. Sa brega d'En Tonto a Sa Plaça va ser sa darrera gran brega de cans que hi va haver a Campanet. Llavors hi va haver molts de cans rabiosos i privaren això de ses bregues de cans. Encara en feren algunes d'amagat. Però, a poc a poc, això va desaparèixer.

Es toros amb cans eren també molt populars a Campanet. En feien cada any a Sa Plaça, per ses festes de Sant Jaume. Jo només he vist una vegada toros a,b cans a Campanet. Jo devia tenir vuit o nou anys. I veies aquells cans que s'aferraven a'n es coll des bou i vengia espolsades i coces i aquell ca penjant pes coll que no amo-

Si un ca s'aferrava an es bou, deien: "Ha fet prova!" Es cans que investien es bou tenien un premi. Donaven un quilo o dos a l'amo des ca. I sa gent de Campanet posava moltes missions a ses bregues de cans amb bous. Posaven tota casta de missions: si es ca faria prova o no en faria; si es bou mataria tal ca o no el mataria... Missions de tota casta! A Campanet sempre han estat molt des joc i de ses missions.

GLOSES DE BREGUES DE CANS

Sempre m'ha agradat fer gloses. I també recordar ses gloses que he sentit. I de ses bregues de cans n'hi ha moltes. Record aquestes que són de glosadors diferents:

1
Diràs an En Toni Planes,
si hi xerres amb espaï,
en que no l'hagi vist mai
de conèixer-lo tenc ganes:
i que ses seves campanes
ja sonen sense batai,
si vol que es ca se barai
que mengi ensaïmades blanques.

2
la diràs an En Bennàsser,
an aquell de Santanyí,
si vol tenir es ca aquí
ha de menar bona raça:
que mati sa carabassa
que va menar per aquí.

3
En Garrova a cada passa
deia: "Es doblers són segurs!"
Saps que hi va quedar d'esmús
devers Es Coll d'En Rabassa.
Es seu ca és de bona raça
per baraiar amb un de caça

si el troba de barram fluix.

4
En Garrova feia pressa
per devers Es Molinar,
allà gastant qualque peça,
beguent i parlant des ca.

5
Es ca des Cas Tort és baix
però de lo seu confia,
si tota sa caneria
d'Alaró amb un pic venia,
no cregueu que s'assustàs.
Li basta es perfum des nas
per donar-li valentia.

6
A sa Plaça de Porreres
una brega se va fer,
es ca d'En Tià "Esparter"
sempre anà per ses voreres.

Aquesta conversa amb Arnau Pons i Pons "de Son Bià", nat a Campanet dia 25 de maig del 1907, jornaler del camp, fou gravada per Damià Ferrà-Ponç a Campanet dia 21 de juny del 1981. La transcripció és literal.

CAMPANET A LA "GRAN ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA"

Cada diumenge, com a separata de la revista "Brisas" que s'adjunta als diaris "Última Hora" i "Balears", va apareixent la Gran Enciclopèdia de Mallorca. Es tracta d'una obra ambiciosa a través de la qual es posa a l'abast dels mallorquins la possibilitat de conèixer en tota la seva amplitud la realitat passada i present de Mallorca. Sembla que setmanalment se'n fa un tiratge de més de cinquanta mil exemplars.

El fet que acaba convertint l'edició de l'Enciclopèdia en un fenomen altament positiu és que sigui redactada en llengua catalana. Juntament amb les Rondalles d'en Jordi des Racó i el Diccionari català-valencià-balear, la Gran Enciclopèdia de Mallorca du camí d'esdevenir una de les obres en llengua catalana que han assolit una major difusió a Mallorca i, per tant, un impacte sociològic més positiu, des del punt de vista de la recuperació de la llengua i la cultura pròpies de la nostra illa.

En l'actualitat estan apareixent els fascicles del segon volum. Hem cregut que podia interessar als nostres lectors conèixer quina ha estat la presència de Campanet —el seu territori i la seva gent— en el primer volum de l'Enciclopèdia (A-BARBE). Tot seguit indicam les entrades (els articles) que s'hi refereixen assenyalant la pàgina en què poden esser localitzades:

- Aguiló Pons, Francesc (p. 46, fotografia).
- Alborallet (p.73).
- Alemany Colom, Pere (p. 98, reproducció d'una pintura).
- Alemany Pasqual, Pere Lluís -"Malec"- (ps. 98-99, reproduïen quatre gloses).
- Alqueria, s' (p. 137).
- Bagasses, Cova de ses (p. 292).
- Banda de Música La Unió de Campanet (ps. 389-390).
- Barbeta, Camp d'en (p. 412).

En aquest primer volum, Campanet no hi és gaire present. Però, l'atenció al nostre poble està totalment assegurada ja que en Damià Ferrà-Ponç, que és col·laborador i membre del Consell de Direcció de l'Enciclopèdia, hi abocarà tota l'amplíssima informació que té sobre el nostre poble. Probablement no hi haurà cap altre poble de l'illa que apareixi a l'Enciclopèdia d'una manera tan detallada i rigorosa.

damià pons i pons

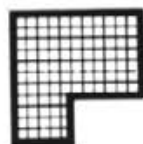

M.S. Oliver en el 125è aniversari del seu naixement

En Miquel dels Sants Oliver i Tolrà va néixer a Campanet el 4 de maig del 1864. Això significa que en guany en fa cent vint-i-cinc. Es una data que no mereix passar desapercibuda ja que n'Oliver és un personatge del nostre poble que té mèrits suficients com per esser recordat totes les vegades que en tinguem l'ocasió. N'Oliver és un dels més grans intel·lectuals i escriptors que ha tingut Mallorca en tota la seva història. La seva obra —poesia, periodisme, assaig històric i literari, novel·la...— va esser important a l'època de la seva publicació i ho continua essent en l'actualitat, com ho de mostren les reedicions que periòdicament se'n fan. A més, aquests darrers anys n'Oliver ha estat objecte de tota una sèrie d'estudis —els de Gregori Mir i Joan-Lluís Marfany, especialment— que han contribuït a resaltar encara més la grandesa de la seva personalitat i obra. Als cent vint-i-cinc anys del seu naixement, en M.S. Oliver continua essent ben present entre els estudiosos de la història, la literatura i la cultura catalanes. També conven-

dria que fos una presència permanent en la memòria i en les vivències culturals dels campaneters. N'Oliver, amb les seves obres, va honorar el nostre poble. Es de justícia retre-li homenatge.

Promotora Mallorquina
de Mitjants de Comunicació, S.A.

A FAVOR DE RADIO MEDITERRÀNIA

El passat dia 28 de juliol el Consell de Ministres va concedir quinze noves freqüències de ràdio a les Balears. Pròximament, abans de dos anys, a les nostres Illes hi haurà unes 30 emissores de FM en funcionament. Tan sols n'hi haurà una, però, que parlarà en la nostra llengua. Les altres seran en foraster i, a més, la major part del temps escamparan uns programes fets a Madrid. D'aquesta manera és impossible que en un futur més o manco pròxim la llengua dels mallorquins aconseguixi una situació de normalitat.

I les coses podrien haver anat d'una altra manera. Un grup ben nombrós de mallorquins —més de 600 accionistes— havien sol·licitat la concessió d'una ràdio —RÀDIO MEDITERRÀNIA— per a fer una programació únicament en català. Volien ajudar a fer normal l'ús del català a la ràdio. Volien fer possible que els illencs poguessin exercir el dret a rebre informació en llengua catalana, un dret que la Llei de Normalització Lingüística els reconeix però que les autoritats estatals i autonòmiques els neguen.

Idò bé, l'administració central no ha volgut contribuir a superar la marginació del català a les ràdios illenques. Ha donat el permís a projectes radiofònics que seran en castellà i, a més a més, respondran a mentalitats madrilenyes. Tant el Govern de Madrid com el balear tenen totalment desamparada la nostra llengua. Haurem d'esser els ciutadans els que la posem en el lloc que li correspon, en el lloc de prestigi i de preponderància en què tots els poble dignes tenen situada la seva llengua.

La revista "CAMPANET" rebutja la decisió del Consell de Ministres i demana una immediata rectificació: volem que RÀDIO MEDITERRÀNIA aconseguixi un permís d'emissió i que, paral·lelament, s'adoptin les mesures que facin falta per a incrementar la presència del català a les ràdios illenques.

En Tomeu Bestard,

un aficionat a les carreres de cotxes

En Tomeu Bestard Vives és un campaneter de 40 anys. Des de fa un 20 té una afició que l'ha fet fins i tot sortir del país, i que molt poca gent coneix. És un amant de les carreres de cotxes.

Encara em conta, abans de començar l'entrevista com el 1970, pujant amb el seu primer cotxe -un seat 600 D de segona mà- cap al puig Major, un Simca rallye l'intentà passar sense aconseguir-ho. Anem, però, a conèixer més detalls d'aquesta afició.

- Com i quan començaren a agradar-te les carreres de cotxes?

En aquell temps no hi havia sa informació que hi ha ara. Sa televisió no donava tanta informació com avui. Record que un dia vaig llegir es diari i vaig saber que hi havia pujada de cotxes en es puig Major. Aquesta era s'única carrera que es feia aquí a Mallorca. T'estic xerrant de l'any 1970. Feia poc temps que tenia

es cotxe i, acompanyat d'uns amics vàrem anar a veure-la. Me va agradar molt i d'aquí me ve aquesta afició.

- Quins records guardes d'aquell temps?

Sa participació era més nombrosa que ara. L'any 1973 hi havia 71 homes inscrits, a més de tres dones. En aquells anys se feia es "Trofeo Damas", que era només per a dones.

Hi havia molts de corredors externs, sobretot catalans. Fins l'any 1978 va esser puntable, aquesta carrera, per al campionat d'Espanya, però per problemes d'escuderaí va deixar de ser-ho fins al 1984, que va tornar a esser puntable. Es cotxes que més abundaven eren es Seat 1430, Simca 1000, Mini, Seat 600 i qualche Alpine o Porsche.

- Quines possibilitats hi ha de veure carreres d'aquestes?

Primer de tot només hi havia una carrera cada any, sa des puig Major. Llavors varen anar sortint noves carreres, com sa de Pollença-Lluc, que era molt interessant ja que fins al 83 es va fer de nit. L'any 1973 va començar sa Pujada a Valldemossa. Després, sa Capdellà-Galilea, Puigpunyent-Galilea, Caimari-Lluc i sa de Sant Salvador.

Últimament han sortir es rallyes o critèriums, com és d'Illa de Mallorca, d'Ivern, des Pla, de sa comarca de Montuïri, i es critèriums TR i Drach.

- Que t'agrada més, un rallye o una pujada?

Una pujada només consta de dues passades i amb poc temps s'ha acabat. En canvi, es rallyes comencen s'horabaixa des dissabte i duren fins sa dematinada des diumenge.

- Hi ha altres campaneters aficionats a les carreres?

Sí, hi ha una sèrie de grups de joves que darreïament van a veure ses pujades. Noltros solem esser vuit o nou i procuram no deixar-ne cap.

- Com es passa el temps en un rallye?

Un rallye consta de dos o tres sectors. Anam primer a un sector i veim passar es cotxes dues o tres vegades. Després agafam cotxe i anam fins a s'altre sector. Entre i entre sopam, feim cafè i miram de no dormir-nos.

- Quines anècdotes recordes de tots aquests anys?

A unes quantes carreres va coincidir que un mateix pilot espanyava es seu cotxe davant noltros. Unes vegades foradava una roda, altres pegava per sa paret. Era allò de dir: "Uep! Ara ve en Planes, preparau-vos per baixar a ajudar-lo".

- Parla'm un poc dels pilots que has conegut?
Es pilot per excel·lència en es puig Major ha estat en Juan Fernández, que hi ha guanyat moltes vegades. Des pilots mallorquins va destacar en Gaspar Vallès, que se va retirar jove. Ara tenim en Joan Tomàs, en Pep-Lluís Miró i com a més jove en Pere Payeres de sa Pobla. Hi ha dos corredors estrangers: en Leif Buttenhoff i en Helmut Kalenborn.

Campanet ha tengut dos corredors de cotxes. En Biel Eixut, que fa molts d'anys que ja no corr, i en Paco Bellido, fill de na Francisca Beteta, que corria amb un Seat 1430.

- És aquesta la teva única afició?

Sí. Realment es temps lliure que tenc el dedic a aquesta afició. Procur guardar totes ses classificacions, ses relacions d'inscrits, etc.

Sempre havia tengut ganes de veure un premi de Formula I i enguany el vaig poder veure. A principis de maig me'n vaig anar amb vuit més a presenciar en directe es Gran Prix de Mònaco. Va esser molt emocionant anar a Mònaco i veure aquells cotxes. Va esser curiós que ens duguessin amb barca a sa tribuna per presenciar sa carrera. Reecord que minuts abans de començar, es príncep Albert de Mònaco va anar a saludar es membres de sa Creu Roja que estaven a pocs metres de noltros. El vàrem veure beníssim, fins i tot el sentírem xerrar.

També vàrem idear un sistema de ràdio per escoltar ses comunicacions des controls de carrera i així estàvem informats de tot quant passava.

Bé, Tomeu, crec que ara sabem un poc més sobre el món de les carreres de cotxes a Mallorca. Gràcies i que en puguis presenciar moltes més.

Biel Reinés

publicació de l'O.C.B.

ES FAN DECLARACIONS
DE RENDA

Demandar per: JOAN ESTRANY "DE FANGAR" o
JAUME MESTRE "PONTET"

Horari : De 20,30 a 22 hores (dies feiners)
Dissabtes tot el dia.

Domicili : Cantó d'es carritx nº 24.
Tel. 51.65.61
o Sa teulera nº 60

ESPERAM LES SEVES CONSULTES